

**Valsts pētījumu programmas
"Ēnu ekonomikas mazināšana
valsts ilgtspējīgas attīstības
nodrošināšanai"
zinātniskās un sociālās ietekmes
izvērtēšanas pārskats**

Rīga, 2023

Saturs

Iesniegšana, izvērtēšana, īstenošana, uzraudzība	3
Regulējums, uzdevumi.....	3
Pārskata sagatavošanas informācijas avoti	4
Finansējums, izsludināšana, iesniegšana, iesniegumu izvērtēšana, finansētie projekti	4
Īstenošana, uzraudzība	5
Vidusposma un noslēguma zinātniskie pārskati, to izvērtēšana	8
Zinātniskā ietekme	9
Zinātniskie rezultāti	9
Zinātniskais devums.....	11
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studentu iesaiste zinātniskajā darbībā	13
Sociālā ietekme.....	14
Ietekme uz valsts pārvaldi un rīcībpolitiku	14
Ietekme uz tautsaimniecību	14
Komunikāciju aktivitātes	14
Projektu īstenošana, ekspertu ieteikumi izpildītājiem	15
Pētījumu tālākas attīstības perspektīva.....	15
Secinājumi	16

lesniegšana, izvērtēšana, īstenošana, uzraudzība

Regulējums, uzdevumi

Valsts pētījumu programmu īstenošanas kārtību kopumā nosaka:

[Zinātniskās darbības likums](#), pieņemts 2005.gada 14.aprīlī;

2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 560 "[Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība](#)" (turpmāk - MK noteikumi Nr. 560).

Šis valsts pētījumu programmas mērķus un uzdevumus, finansējuma apmēru un īstenošanas termiņus nosaka:

2020. gada 26. februārī Ministru kabineta rīkojums Nr. 75 "[Par valsts pētījumu programmu "Ēnu ekonomikas mazināšana valsts ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai"](#)" (turpmāk – MK rīkojums Nr. 75).

Detalizētu konkursa un projektu īstenošanas kārtību nosaka Valsts pētījumu programmas "Ēnu ekonomikas mazināšana valsts ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai" īstenošanas un uzraudzības komisijas apstiprināts (2020. gada 22. aprīlis) nolikums:

[Valsts pētījumu programmas "Ēnu ekonomikas mazināšana valsts ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai" projektu pieteikumu atklātā konkursa nolikums](#) (turpmāk – nolikums),

Saskaņā MK rīkojumu Nr. 75:

Programmas virsmērķis - mazināt ēnu ekonomiku un veicināt iekļaujošu un uz ilgtspējīgu attīstību vērstu ekonomisko izaugsmi, kā arī produktīvas un konkurētspējīgas uzņēmējdarbības vides attīstību, tādējādi paaugstinot sabiedrības labklājību Latvijā.

Programmas mērķi - paplašināt zināšanu un analītisko bāzi ekonomikas un finanšu nozarē, stiprināt saikni starp pētniecību un valsts rīcībpolitiku, veicināt sabiedrībā izpratni par ēnu ekonomikas negatīvo ietekmi un nodokļu saistību labprātīgas izpildes nozīmi.

Programmas uzdevumi:

- izstrādāt Latvijas apstākļiem piemērotu ēnu ekonomikas mērīšanas metodoloģiju, kas paredz statistikas datu un dažādu datu avotu informācijas izmantošanu, ņemot vērā tautsaimniecības nozaru problēmu izpēti;
- novērtēt ēnu ekonomikas ietekmējošos faktoros tautsaimniecības nozarēs, kurām ir nozīmīga finanšu ietekme, kā arī sniegt pamatotus rīcībpolitikas ieteikumus ēnu ekonomikas mazināšanai un viedo tehnoloģiju izmantošanai, izvērtējot attiecīgo ieteikumu finansiālo ietekmi;
- veikt pētījumus par iemesliem, kāpēc fiziskās personas izvairās no labprātīgas nodokļu maksāšanas un iesaistīšanās sociālās apdrošināšanas sistēmā, un analizēt ietekmējošos faktoros, kas veido ēnu ekonomikas radītus priekšnosacījumus negodīgai konkurencei un atsevišķu iedzīvotāju grupu sociālajai nevienlīdzībai un nepietiekamai nodrošinātībai, kā arī analizēt, kā ēnu ekonomikas mazināšana ietekmē attieksmi pret nodokļu maksāšanu.

Programmas kopīgie (horizontālie) uzdevumi:

- attīstīt zinātnisko darbību šādos virzienos:
 - veidot un attīstīt individuālas zinātnieku grupas programmas tematiskajās jomās;
 - veidot un attīstīt starpdisciplināras konkurētspējīgas zinātnieku grupas, kas zinātniskajā darbībā izmanto jaunākās pētniecības metodes un tehnoloģijas;
 - attīstīt zinātniskās grupas sadarbību ar attiecīgo tautsaimniecības nozari;
 - iesaistīties izglītības procesā, nodrošinot prakses un darba iespējas studējošajiem, kā arī attīstot ar programmas mērķiem un uzdevumiem saistītas izglītības programmas;
- nodrošināt komunikāciju par pētniecību un tās rezultātiem un to pieejamību sabiedrībai:
 - veicināt zināšanu pārnesi, veicinot izpratni par pētniecības lomu un devumu sabiedrībai;
 - veicināt zināšanu pārnesi, izstrādājot ziņojumu par rīcībpolitikas ieteikumiem.

Programmas īstenošanas laikā sasniedzamie rezultāti:

- rīcībpolitikas rekomendācijas;
- pētniecības rezultātu publiska pieejamība;
- pētniecības datu pieejamība pētniecības datu repozitorijā.

Pārskata sagatavošanas informācijas avoti

Pārskats sagatavots izmantojot informāciju, kas dota pārskatā minētajos normatīvajos aktos un iepriekšējajos Latvijas Zinātnes padomes (turpmāk – LZP) sagatavotajos pārskatos, konkursam iesniegtajos projektu pieteikumos un to zinātniskajos vērtējumos, projekta īstenošanu iesniegtajos finansētā/īstenotā projekta vidusposma un noslēguma pārskatos un tiem pievienotajos dokumentos, ekspertu veiktā vidusposma un nobeiguma pārskata zinātniskajos izvērtējumos.

Finansējums, izsludināšana, iesniegšana, iesniegumu izvērtēšana, finansētie projekti

Saskaņā 2020. gada 26. februāra Ministru kabineta rīkojumu Nr. 75, Finanšu ministrija ir noteikta par atbildīgo institūciju programmas īstenošanā. Programmas kopējais finansējums - 251 536 euro un īstenošanas laiks - 2020.-2022. gads. Programmu finansē no Finanšu ministrijas valsts budžeta programmai 97.00.00 "Nozaru vadība un politikas plānošana" piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem.

Informācija par iesniegšanu ir apkopota LZP sagatavotajā pārskatā: [Valsts pētījumu programmas "Ēnu ekonomikas mazināšana valsts ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai" projektu pieteikumu atklātā konkursa izvērtēšanas pārskats, Rīga. 2020.](#)

LZP izsludināja konkursu 2020. gada 6. maijā, ar iesniegšanas termiņu 2020. gada 4. jūnijs. Viena projekta pieteikuma maksimālais finansējums nepārsniedz 233 930 euro.

Konkursā tika iesniegti divi projektu pieteikumi - Latvijas Universitātes un tās sadarbības partneru Latvijas Zinātņu akadēmijas un Latvijas Lauksaimniecības universitātes pieteikums un Baltijas Starptautiskā Ekonomikas Politikas studiju centra (BICEPS) pieteikums.

Tika veikts katra projekta pieteikuma atbilstības konkursā noteiktajiem administratīvajiem kritērijiem izvērtējums, kā rezultātā abi pieteikumi kā atbilstoši tika nodoti zinātniskajai izvērtēšanai. Katru pieteikumu atbilstoši konkursa nosacījumiem izvērtēja divi ārvalstu eksperti, kurus projektu sekretāri atlasīja atbilstoši projektu tematam.

Konkursa rezultātā tika pieņemts lēmums par Baltijas Starptautiskā Ekonomikas Politikas studiju centra (turpmāk - BICEPS) iesniegtā projekta kā augstāk novērtēta zinātniskajā izvērtēšanā pieteikuma finansēšanu. Projekts ieguva visu pieprasīto finansējumu 233 126 *euro* apmērā.

Projekta numurs: **VPP-FM-2020/1-0005**;

Projekta nosaukums: **Ēnu ekonomikas izpēte Latvijā (RE:SHADE)** (angliski: Researching the Shadow Economy in Latvia (RE:SHADE));

Projekta iesniedzējs: Baltijas Starptautiskais Ekonomikas Politikas studiju centrs (BICEPS);

Projekta vadītājs: Arnis Sauka, Dr. (BICEPS Asociētais Pētnieks un Rīgas Ekonomikas augstskolas (SSE Rīga) profesors);

Zinātnes nozares: Ekonomika un uzņēmējdarbība (Pamata nozare), Citas sociālās zinātnes, tai skaitā starpnozaru sociālās zinātnes un militārā zinātne (Papildus nozare);

Prioritārais virziens zinātnē: Demogrāfija, sports, atvērta un iekļaujoša sabiedrība, labklājība un sociālā drošums;peja;

Viedās specializācijas joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3.

Projekta kopsavilkums: “Ēnu ekonomikas izpēte Latvijā RE:SHADE” projekta (turpmāk – projekts) mērķi ir paplašināt zināšanu un analītisko bāzi ekonomikas un finanšu nozarē, stiprināt saikni starp pētniecību un valsts rīcībpolitiku, veicināt sabiedrībā izpratni par ēnu ekonomikas negatīvo ietekmi un nodokļu saistību labprātīgas izpildes nozīmi. Projekta uzdevumi: izstrādāt Latvijas apstākļiem piemērotu ēnu ekonomikas mērīšanas metodoloģiju, kas paredz statistikas datu un dažādu datu avotu informācijas izmantošanu, ņemot vērā veikto tautsaimniecības nozaru problēmu izpēti; novērtēt ēnu ekonomikas ietekmējošos faktorus tautsaimniecības nozarēs, kurām ir nozīmīga finanšu ietekme, kā arī sniegt pamatotus rīcībpolitikas ieteikumus ēnu ekonomikas mazināšanai un viedo tehnoloģiju izmantošanai, izvērtējot attiecīgo ieteikumu finansiālo ietekmi; veikt pētījumus par iemesliem, kāpēc fiziskās personas izvairās no labprātīgas nodokļu maksāšanas un iesaistīšanās sociālās apdrošināšanas sistēmā, un analizēt ietekmējošos faktorus, kas veido ēnu ekonomikas radītus priekšnosacījumus negodīgai konkurencei un atsevišķu iedzīvotāju grupu sociālajai nevienlīdzībai un nepietiekamai nodrošinātībai, kā arī analizēt, kā ēnu ekonomikas mazināšana ietekmē attieksmi pret nodokļu maksāšanu; novērtēt negūto budžeta ieņēmumu apjomu no pretlikumīgām darbībām, vērtējot finanšu operācijas un skaidras naudas apriti un sniegt priekšlikumus rīcībpolitikas pasākumiem, mazinot pretlikumīgi iegūtu līdzekļu aprites riskus;

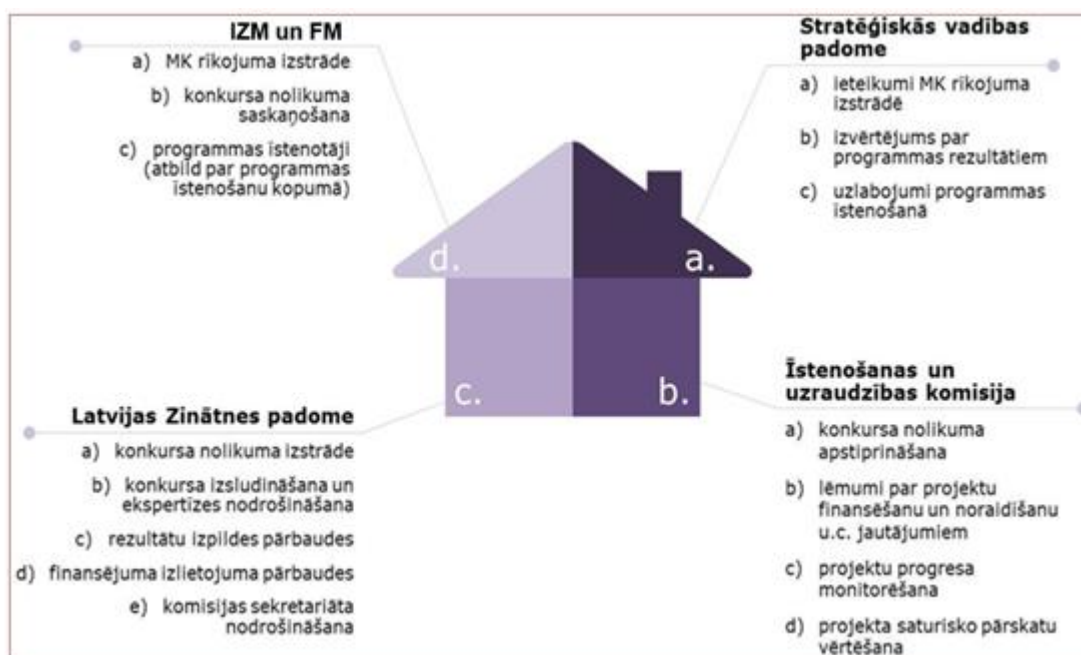
Atslēgas vārdi: ēnu ekonomika, zinātniskā izcilība, politikas ietekme.

Īstenošana, uzraudzība

Valsts pētījumu programmas “Ēnu ekonomikas mazināšana ilgtspējīgas ekonomikas attīstības nodrošināšanai” projekts tika īstenots no 2020. gada 6. augusta līdz 2022.gada 31. oktobrim, ieskaitot 86 dienu pagarinājumu (atbilstoši 2020. gada 26. februāra Ministru kabineta rīkojuma Nr. 75. 9.

punktam: projekta īstenošanas termiņa pagarināšanas nepieciešamība ir saistīta ar projekta gaitā izstrādāto pētījumu un rezultātu nostiprināšanu, publiskošanu un popularizēšanu).

Programmas uzraudzības struktūra tika veidota, lai nodrošinātu gan projekta progresu, gan rezultātu sasniegšanu, gan arī finansējuma efektīvu izlietojumu, vienlaikus pozicionējot projekta rezultātus plašākā stratēģiskā kontekstā. Programmas stratēģiskās vadības padome sniedza konsultatīvu atbalstu programmas izstrādes un īstenošanas laikā un viedokli par programmas rezultātiem pēc tās noslēguma. Savukārt, programmas īstenošanas un uzraudzības komisija (turpmāk – komisija) regulāri sekoja projekta izpildes progresam. Komisija lēmumus par programmas īstenošanu un uzraudzību pieņēma atbilstoši MK noteikumu Nr. 560 8. punktā un komisijas nolikumā noteiktajam, savukārt pieņemtos lēmumus izpildīja LZP. Programmas ieviešanu nodrošināja LZP, veicot finanšu un rezultātu izpildes uzraudzību, kā arī projekta zinātnisko rezultātu izpildes monitoringu un programmas noslēguma izvērtēšanu. Shematiskais attēlojums par programmas īstenošanas un uzraudzības struktūru skatāms 1. attēlā.

1. attēls. Programmas īstenošanas un uzraudzības struktūra

Stratēģiskā padome, kuras sastāvā ir pārstāvji no Finanšu ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Valsts ieņēmumu dienesta, Latvijas Bankas, Fiskālās disciplīnas padomes, Centrālās Statistikas pārvaldes un Latvijas Darba devēju konfederācijas, izstrādāja programmas stratēģiskos mērķus un uzdevumus.

Lai uzraudzītu programmas īstenošanu un nodrošinātu MK rīkojuma Nr. 75 6. un 7. punktā noteikto uzdevumu izpildi, 2020. gada aprīlī saskaņā ar MK noteikumu Nr. 560 8. punktu tika apstiprināts komisijas nolikums un izdots rīkojums par komisijas sastāvu. Komisijas sastāvā ir seši balsstiesīgie locekļi, kurus deleģēja Finanšu ministrija, Valsts ieņēmumu dienests un Izglītības un zinātnes ministrija, kā arī komisijas eksperts bez balsstiesībām no LZP. Komisija apstiprināja programmas projektu pieteikumu atklātā konkursa nolikumu, ko izstrādāja LZP. Nolikums nosaka konkursa organizēšanas, zinātniskās ekspertīzes un projektu īstenošanas kārtību.

Pēc zinātniskās ekspertīzes noslēgšanās, komisija pieņēma lēmumu par finansējuma piešķiršanu projektam, izpildot katru no MK rīkojuma Nr. 75 6. punktā noteiktajiem tematiskajiem uzdevumiem.

Lai nodrošinātu programmas projekta īstenošanas uzraudzību, komisija ir izskatījusi projekta īstenošanas iesniegtos saturiskos pārskatus, pēc nepieciešamības pieprasot no projekta īstenošanas papildu informāciju un materiālus par projekta izpildes gaitu un sasniegtajiem rezultātiem, tai skaitā izskatot rezultātu sasniegšanas progresu un identificējot riskus projekta īstenošanai. Projekta ieviešanas periodā (2020.-2022.) notikušas 12 komisijas sēdes.

LZP projekta īstenošanas uzraudzību veica trīs virzienos – zinātniskā ekspertīze, projekta rezultātu izpildes uzraudzība un finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzība. Zinātniskās ekspertīzes laikā ārvalstu zinātniskie eksperti vērtēja, kā projektā izmantotās zinātniskās pieejas, metodes, pētniecības resursi ir atbilstoši, lai sasniegtu iecerētos mērķus. Projekta rezultātu izpildes uzraudzības ietvaros LZP veica sākotnēji solīto rezultātu sasniegšanas progresu, pārbaudot sasniegto rezultātu atbilstību iecerētajam, kā arī pieprasīja informāciju par vēl sasniedzamajiem rezultātiem. Uz projekta noslēgumu iesniegto, bet vēl nepublicēto publikāciju publicēšana un rezultātu ilgtspēja tiks pārbaudīta projekta pēcuzraudzības laikā.

Finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzības ietvaros LZP pārbaudīja projekta izdevumus, ņemot vērā projekta noslēguma finanšu pārskatā iesniegtos datus, kā arī pārbaudot izdevumus pamatojošos dokumentus.

Projekta īstenošanas rezultātā izlietotais finansējums atspoguļots 1.tabulā. Projektam tika piešķirts finansējums 233 126 EUR. Projekta īstenošanai pārskaitīti 209 814 EUR, kas sastāda 90,0% no līgumsummas, no tiem neizlietoti 4496,57 EUR. Netika izmaksāts gala maksājums 10 % apmērā, kas sastāda 23 312 EUR no līgumsummas, kas atgriezts Finanšu ministrijai. Nodrošināta projekta īstenošanai neizlietotā finansējuma 4496,57 EUR apmērā atgūšana. Tādējādi projekta īstenošanai faktiski izlietots 88,1% no piešķirtā finansējuma.

1. tabula. Projektā izlietotais finansējums (euro).

	Finansējuma kopējais apjoms	Atlīdzība (EKK 1000)	Preces un pakalpojumi (EKK 2000)	Pamatlīdzekļi (EKK 5000)	Netiešās izmaksas (nepārsniedz 25% no pārējiem uzdevumiem)
Piešķirtais finansējums, euro	233126,00	116000,00	70500,00	0	46626,00
Izlietotais finansējums, euro	205317,00	118267,86	50713,70	0	36335,87
Plānotais pret izlietoto, euro	23312,00 + 4496,57 = 27808,57	-2267,86	19786,30	0	10290,13

Vidusposma un noslēguma zinātniskie pārskati, to izvērtēšana

Pēc projekta 12 mēnešu īstenošanas tā īstenotāji iesniedza vidusposma pārskatu, kam tika veikta zinātniskā izvērtēšana. Eksperti konsolidētajā vērtējumā rekomendēja "Turpināt projektu", sniedzot detalizētus ieteikumus projekta tālākai īstenošanai.

Projekta noslēgumā tā īstenotāji iesniedza projekta rezultātu zinātnisko pārskatu, kam tika veikta zinātniskā izvērtēšana. Eksperti izvērtēja projekta zinātnisko devumu, sasniegto un potenciālo projekta ietekmi un tā īstenošanu, konsolidētajā vērtējumā atzīstot, ka "Projekta mērķis sasniegts". Ekspertu sniegtie komentāri un secinājumi integrēti šī pārskata saturā.

Zinātniskā ietekme

Zinātniskie rezultāti

Projekta iesniegumā tika paredzēts noteikts skaits zinātnisko rezultātu. Paredzētais jeb solītais rezultātu skaits bija viens no zinātniskās izvērtēšanas punktiem kritērijā "Ietekme". Savukārt projekta noslēguma pārskatā projekta īstenotāji sniedza informāciju par projekta īstenošanas laikā sasniegtajiem zinātniskajiem rezultātiem. Kvantitatīva informācija par plānotajiem un sasniegtajiem zinātniskajiem rezultātiem dota 2. tabulā. Nozīmīgā zinātnisko rezultātu saraksts pa to veidiem ir apkopots šajā nodaļā.

2. tabula. Plānoto un īstenoto (publicēto, iesniegto, izstrādāšanas procesā progresā esošo) projekta zinātnisko rezultātu skaits pa zinātnisko rezultātu veidiem.

Kategorija	Plānots (skaits)	Publicēts (skaits)	Iesniegts (skaits)	Progresā (skaits)
Oriģināli zinātniskie raksti, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50 procentus no nozares vidējā citēšanas indeksa, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai Web of Science Core Collection vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos.	2	0	4	0
Oriģināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	4	1	0	1
Konferenču materiāli – pilna teksta (izņemot SCOPUS un Web of Science Core Collection indeksētos)	7	6	1	0
Datu bāzes, datu kopas	5	8	0	0
Ziņojumi par rīcībpolitiku	7	8	0	0
Bakalaura vai maģistra darbs	1	1	0	0
Cits projekta rezultāts	3	0	6	0

Datu bāzēs Web of Science, Scopus un ERIH PLUS indeksētas publikācijas:

1. Kravčenko D., Conceptual framework and typology of shadow economy antecedent factors. - *The Economy and Society (iesniegts)*.
2. Putnins T., How much tax revenue is lost through evasion? A new framework and application to Latvia. - *Journal of Comparative Economics (iesniegts)*.
3. Putnins T., Sauka A., A new method for measuring the shadow economy combining micro and macro approaches. (*sagatavots*).
4. Saulītis A., Chapkovski P., Investigating Tax Compliance with Mixed-Methods Approach: The Effect of Normative Appeals Among the Firms in Latvia. - *The Journal of Public Economics (iesniegts)*.

5. Saulītis A., Sauka A., The shadow economy in Latvia: characteristics of the demand side. - Conference proceedings, 13th International Odyssey Conference on Economics and Business Dubrovnik, Croatia, June 1-4, 2022, [skatīt](#).
6. Zasova A., Gavaille N., Off the books, on the hooks? Measuring labor tax evasion using administrative data. - The Baltic Journal of Economics (*iesniegts*).

Konferenču materiāli (pilna teksta)

1. Gavaille N., Zasova A. Labor Tax Evasion in Latvia: Descriptive Evidence from Data on Tax Audits. - Proceedings of the 64th International Scientific Conference of Daugavpils University, 2022, [skatīt](#).
2. Gavaille N., Zasova A., Using Machine Learning Tools to Detect Tax Evasion in Latvia. - Proceedings of 15th Annual Scientific Baltic Business Management Conference Building Strategic Resilience in Times of Uncertainty, 2022, [skatīt](#).
3. Putnins T., Sauka A., Shadow economy in the Baltic countries. - Proceedings of 15th Annual Scientific Baltic Business Management Conference Building Strategic Resilience in Times of Uncertainty, 2022, [skatīt](#).
4. Putnins T., How much tax revenues is lost through evasion? A new framework and estimates for Latvia. - Proceedings of 15th Annual Scientific Baltic Business Management Conference Building Strategic Resilience in Times of Uncertainty, 2022, [skatīt](#).
5. Saulitis A., Sauka A., The shadow economy in Latvia: characteristics of the demandside. - Proceedings of 15th Annual Scientific Baltic Business Management Conference Building Strategic Resilience in Times of Uncertainty, 2022, [skatīt](#).
6. Kravcenko D., Saulitis A. Antecedents of the shadow economy: qualitative insight into the stories behind the shadows. - Proceedings of 15th Annual Scientific Baltic Business Management Conference Building Strategic Resilience in Times of Uncertainty (2022), [skatīt](#).
7. Saulitis A., Reducing the shadow economy with informational cues: a natural field experiment with firms in Latvia. Conference proceedings: Proceedings of 15th Annual Scientific Baltic Business Management Conference Building Strategic Resilience in Times of Uncertainty (2022) , [skatīt](#).

Rīcībpolitikas ziņojumi (ziņojumi iesniegti Finanšu ministrijā un Latvijas Zinātnes padomē:

1. Sauka A., Zasova A., Putnins T., Gavaille N., Ēnu ekonomikas noteicošo faktoru analīze Latvijā.
2. Zasova A., Gavaille N., Darbaspēka nodokļu nemaksāšanas atklāšana, izmantojot administratīvos datus un mašīnmācības rīkus.
3. Kravčenko D., Saulītis A., Ziņojums par Latvijas iedzīvotāju iesaistīšanos ēnu ekonomikā.
4. Sauka A., Zasova A., Putnins T., Gavaille N., Saulītis A., Kravčenko D. Zinātniski pamatotas rīcībpolitikas rekomendācijas ēnu ekonomikas mazināšanai Latvijā.
5. Putnins T. Izvairīšanās no nodokļu nomaksas un pretlikumīgu darbību dēļ Latvijā zaudēto nodokļu ieņēmumu apmēra izvērtējums.
6. Putnins T., Sauka A., Ēnu ekonomikas lieluma novērtēšanas metodika, algoritms tās apjoma prognozēšanai un ēnu ekonomikas aplēses Latvijā 2020. un 2021.gadā;
7. Putnins T., Sauka A., Pētījums par ēnu ekonomikas apmēru Latvijā 2020.-2021.pamatojoties uz izstrādāto metodiku.
8. Zasova A., Gavaille N., Īss politikas apraksts: Darba nodokļu nemaksāšanas atklāšana, izmantojot administratīvos datus un mašīnmācības metodes (*publicēts*: Gavaille N., Zasova A., Detecting Labor Tax Evasion Using Administrative Data and Machine-Learning Techniques. - FREE Policy Brief), [skatīt](#).

Datu bāzes, datu kopas

- 1.-2. 2021. un 2022. gada 800 Latvijas uzņēmumu aptauja – tika izmantota stratificētā izlase, lai izveidotu paraugu, kas reprezentē Latvijas uzņēmumu kopu. (*Publiski pieejams pēc pieprasījuma*).
3. Audita dati - informācija par visiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa, sociālās apdrošināšanas iemaksām un PVN auditiem, kas veikti laika posmā no 2013.gada līdz 2020.gada jūlijam. (*Konfidenciāli dati, nav publiski pieejami*).
4. Anonimizēti aptaujas dati par ēnu ekonomiku - aptauja tika veikta 2020. gada oktobrī, aptaujājot 1001 Latvijas iedzīvotājus. (*Publiski pieejams pēc pieprasījuma*).
5. 15 anonimizētas padziļināto interviju atšifrējumi ar personām, kas iesaistīti ēnu ekonomikā. Intervijas tika veiktas no 2021. gada februāra līdz 2021. gada maijam. (*Publiski pieejams pēc pieprasījuma*).
6. Anonimizēta datu kopa par 3929 uzņēmumiem, kas iesaistīti WP2 ietvaros veiktajā lauka eksperimentā. Datu kopa ziņo par piešķirtajām intervencēm, no uzņēmumiem saņemtajām atsauksmēm pēc intervences un informācija no nodokļu deklarācijām 2020.-2021. gada periodā. (*Publiski pieejams pēc pieprasījuma*).
7. Datu kopa par nodokļu plaisu Latvijā, kas sadalīta kategorijās atbilstoši dažādiem nodokļu veidiem un aprēķinu/novērtēšanas pieejām.
8. Ēnu ekonomikas aplēšu datu kopa Latvijai, Lietuvai un Igaunijai 2009.-2021.gadam, izmantojot dažādas metodes (aptaujas pieeja ar mikrodatiem, makro pieeja, izmantojot MIMIC modeli) un jauno metodi, kas ir kombinēta mikro-makro pieeja. Datu kopa satur arī aplēstos modeļus ēnu ekonomikas prognozēšanai un faktiskās prognozes 2022.-2025.gadam. (*Publiski pieejams pēc pieprasījuma*).

Kategorijā Cits projekta rezultāts norādīta 6 rakstu sērija oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

Projekta pieteikumā paredzētie zinātniskie rezultāti ir sasniegti, turklāt tādās sadaļās kā Datu bāzes, datu kopas un Ziņojumi par rīcībpolitiku ir pat pārsniegts sākotnēji paredzētais rezultātu skaits. Autori ir sagatavojuši zinātniskos rakstus iesniegšanai Web of Science un Scopus indeksētos izdevumos ar augstāku ietekmi, kamēr projekta pieteikumā piesardzīgi paredzēja tos izdevumos ar zemāku ietekmi. Jāatzīmē, ka uz projekta noslēguma brīdi no 6 rakstiem 4 bija tikai iesniegti redakcijā, bet 1 norādīts kā sagatavots (skaidrojumu situācijai skatīt nodaļā Projektu īstenošana, ekspertu ieteikumi izpildītājiem). No konferenču krājumu pilna teksta rakstiem visi 7 ir sagatavoti Latvijā notiekošās starptautiskās konferencēs, turklāt 6 paredzēti vienā konferencē. Šāda autoru pieeja neveicina plašākas zinātniskās sabiedrības informēšanu un projekta rezultātu izplatību. Pozitīvi vērtējams tas, ka 6 no 8 sagatavotajām datu kopām ir norādītas kā publiski pieejamas pēc pieprasījuma, kas atbilst *Open Data* pieejas principiem.

Zinātniskais devums

Eksperti savā konsolidētajā atzinumā ir novērtējuši, ka ir sasniegti projektā plānotie mērķi, demonstrējot labus pētījumu rezultātus gan to kvalitātē, gan izmantojot dažādas metodoloģijas pieejas (aptauja, mašīnmācība utt.). Interesantākie rezultāti ir saistīti ar ēnu ekonomikas mikromērīšanu, izmantojot mašīnmācīšanās algoritmu. Atsevišķi rezultāti ir pašsaprotami, piemēram, atzinums, ka augstāks ēnu ekonomikas īpatsvars novērojams būvniecības sektorā (salīdzinājumā ar citām nozarēm), tomēr ir skaidrs, ka nepieciešams sistemātisks pētījums, lai pierādītu tā īpatsvaru.

Eksperti atzīst, ka projektā ir sasniegti adekvāti rezultāti, lai būtu iespējams izstrādāt politikas rekomendācijas efektīvai cīņai pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un ēnu ekonomiku Latvijā. Iesniegtās zinātniskās publikācijas atbilst projekta tēmai un aptver dažādus ēnu ekonomikas apjoma

mērīšanas aspektus, tomēr tikai dažas no iesniegtajām publikācijām ir augsti novērtētos žurnālos. Dalība semināros un konferencēs atbilst projekta pieteikumā plānotajam. Projektā ir iesaistīti dažādi zinātniskie darbinieki: zinātniskā grāda pretendents, doktorants, maģistrants un bakalaura studenti, kas parāda, ka pētnieciskajai darbībai ir bijusi būtiska ietekme uz jauno pētnieku un studentu zinātnisko izaugsmi.

Projekta rezultātā ir secināts, ka būvniecības nozare ir viena no nozarēm ar visaugstāko iesaistes līmeni ēnu ekonomikā. Citas nozares ar augstu nesamaksāto nodokļu īpatsvaru ir tūrisms un ēdināšanas pakalpojumi, transporta un noliktavu pakalpojumi, kā arī lauksaimniecība, mežsaimniecība un zvejniecība. Vērtējot pēc darbinieku skaita un uzņēmumu apgrozījuma, mazākiem uzņēmumiem ir lielāka tendence iesaistīties ēnu ekonomikā. Tāpat arī jaunāki uzņēmumi ir vairāk pakļauti ēnu ekonomikas riskam. Uzņēmumi, kas maksā zemāku vidējo algu, mēdz aktīvāk izvairīties no nodokļu maksāšanas, piemēram, maksājot *aplokšņu algas*.

Pēdējo 12 gadu laikā lielākais ēnu ekonomikas īpatsvars bija vērojams globālās finanšu krīzes un tai sekojošās ekonomikas lejupslīdes laikā (2009.–2011. gads). Lai ekonomika atgūtos no globālās finanšu krīzes, Latvijas valdība īstenoja visaptverošu politikas pasākumu sēriju ēnu ekonomikas apkarošanai, līdz ar to ēnu ekonomikas apjomi ievērojami saruka līdz pašreizējam līmenim - ap 20%-25% no IKP. Šī dinamika liecina, ka ēnu ekonomikas aktivitātēm ir tendence pieaugt krīzes laikā, tomēr tās var apkarot ar mērķētiem politikas pasākumiem. Nesenā COVID-19 pandēmijas izraisītā ekonomikas lejupslīde ir saistīta ar mazāku ēnu ekonomikas pieaugumu 2020. gadā.

Ir vērojama vispārēja tendence uzņēmumiem, kas nav apmierināti ar nodokļu politiku, aktīvāk iesaistīties ēnu ekonomikā, uzskatot, ka nodokļu nemaksāšana ir pieņemama rīcība. Ļoti spēcīgs noteicējs dalībai ēnu ekonomikā ir *nodokļu morāle*: uzņēmumi, kuri uzskata, ka nodokļu nemaksāšana ir attaisnojama, ir daudz aktīvāki ēnu ekonomikā nekā uzņēmumi, kas uzskata, ka nodokļu nemaksāšana nav attaisnojama. Pētījums liecina, ka lielāka iespēja tikt pieķertam, izvairīties no nodokļu nomaksas, un bargāki sodi par izvairīšanos no nodokļu nemaksāšanas kalpo gan kā preventīvs līdzeklis, gan samazina iesaistīšanos ēnu ekonomikā. Tiek lēsts, ka visaugstākais līdzdalības līmenis ēnu ekonomikā ir Rīgā un Kurzemē. Kontrabanda (*melnā ekonomika*) pētījumā nav atspoguļota.

Skatot Latvijas ēnu ekonomiku atsevišķās sastāvdaļās, redzams, ka lielākā sastāvdaļa ir algu neuzrādīšana jeb tā sauktās *aplokšņu algas*, kas veido 46,9% no visas ēnu ekonomikas.

Veicot literatūras analīzi, apkopojot aptaujas un intervijas, tika izstrādāti 14 ieteikumi par to, kā ietekmēt pašreizējo situāciju ēnu ekonomikas jomā. Šie ieteikumi paredz gan darbības, kas vērstas pret nedeklarētu bezdarbu, nedeklarētiem pakalpojumiem un preču apriti, kas saistīti ar nodokļu slogu konkrētos ekonomikas segmentos, kā arī uz darbībām, lai palielinātu uzticēšanos valsts institūcijām un Valsts ieņēmumu dienestam (VID).

Projekta rezultātā tika izstrādāta ēnu ekonomikas apmēra novērtēšanas metodika, ēnu ekonomikas lieluma prognozēšanas algoritms un prognozētas ēnu ekonomikas aplēses Latvijā 2020. un 2021. gadā. Metode ir izstrādāta tā, lai tai būtu *ātrs un vienkāršs* veids, kā to ieviest, pamatojoties uz esošajiem aprēķiniem, ko katru gadu sagatavo pētnieki, bet tomēr apvienojot tos jaunā veidā, vai *vairāk iesaistīts* veids, kas ļauj katru soli īstenot manuāli, novēršot paļaušanos uz citiem pētniekiem, kas sagatavo gada aprēķinus. Metodika apvieno divas vadošās esošās pieejas ēnu ekonomikas mērīšanai, kur abām ir dažādas stiprās un vājās puses. To darot, metodoloģijas mērķis bija radīt precīzākus ēnu ekonomikas mērījumus, nekā tas ir iespējams, izmantojot jebkuru atsevišķu metodi - statistikā un mašīnmācībā pazīstamu kā *modeļa vidējā aprēķināšanu*. Turklāt, šāda paņēmienu kombinācija saglabā abu pieeju stiprās puses – var izmērīt Latvijas ēnu ekonomikas ilgtermiņa

tendences, salīdzināt tās ar citām valstīm un no mikrodatiem atdalīt to struktūru un noteicošos faktorus.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studentu iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta tēma ir tieši saistīta ar BICEPS pētnieku galvenajām pētniecības interesēm, jo vairums no tiem ir iepriekš minēto universitāšu mācībspēki. Kā atzīst projekta realizētāji, lai gan Rīgas Ekonomikas augstskola, Rīgas Stradiņa universitāte un Sidnejas Tehnoloģiju universitāte nav bijušas projektā iesaistītas kā projekta partneri, projekts ir sniedzis ieguldījumu arī šo augstskolu kapacitātes palielināšanā. Rīgas Ekonomikas augstskolas pamatstudiju studentiem un Rīgas Stradiņa universitātes maģistrantiem bija iespēja iepazīties ar tādām tēmām kā izvairīšanās no nodokļu nomaksas un ēnu ekonomika Baltijā. Rīgas Stradiņa universitātes Sociālās antropoloģijas maģistra studiju programmas studiju kursa ietvaros notika lekcija par ēnu ekonomiku, kā arī seminārs par tēmu "Nodokļi, ēnu ekonomika un valsts". Daži no projekta rezultātiem tika iekļauti Rīgas Ekonomikas augstskolas mācībuursos. Andris Saulītis – viens no projekta izpildītājiem - ir vadījis Rīgas Stradiņa universitātē aizstāvēto maģistra darbu.

Zinātniskās kapacitātes un tālāku pētījumu attīstību veicinās arī 8 izveidotas datu kopas pētījuma tematikā (sarakstu skatīt nodaļā Zinātniskie rezultāti).

Projekta ietvaros zinātniskā grupa ir sadarbojusies ar profesoru Viljamss Kolins (*William Collins, Sheffield University Management School*), kurš ir sniedzis izklāstu par labāko praksi, lai *apkarotu* galvenos faktorus, kas nosaka aplokšņu algu pastāvēšanu dažādās valstīs, kā arī sagatavojis provizoriskus ieteikumus par to, ko Latvijā varētu darīt šo problēmu risināšanā. V. Kolinsam ir liela pieredze darbā ar ēnu uzņēmējdarbību gan akadēmiskajā, gan nozares līmenī, un viņš īpaši interesējas par ēnu ekonomikas apmēru raksturu, kā arī dažādu valstu politikas pieeju un iniciatīvu novērtēšanu šīs problēmas risināšanai.

Andris Saulītis 2022. gada jūnijā piedalījās Francijas Eksperimentālās ekonomikas asociācijas 12. starptautiskajā konferencē un 2022. gada septembrī 1. ikgadējā starptautiskajā sabiedriskās uzvedības politikas konferencē. Arnis Sauka 2022. gada augustā piedalījās konferencē "*Rencontres de St-Gall St Gallen*".

Projekta aktivitātēs gūtās atziņas tika apspriestas divos Sociālās antropoloģijas maģistrantūras kursa semināros "(Ne)redzama prakse: pašreizējās problēmas ekonomikā" Rīgas Stradiņa universitātē.

Lai analizētu iemeslus, kādēļ personas izvairās no nodokļu maksāšanas un dalības sociālās apdrošināšanas sistēmā, savu ieguldījumu ir snieguši projekta īstenošanā iesaistītie studējošie: doktorants, zinātniskā grāda pretendents un maģistrants. Viņi galvenokārt bija iesaistīti lauka darbā, strādājot pie nozares gadījumu izpēti (intervijām). Bakalaura studenti tika iesaistīti ekspertu intervijās par valsts īstenojamiem aplokšņu algu samazināšanas pasākumiem. Studenti sagatavoja literatūras apskatu, kā arī piedalījās ziņojumu gatavošanā, tāpat apguva akadēmisko izpēti un ieguva pieredzi profesionālajā un pētniecības jomā. Rīgas Stradiņa universitātes studente Lāma Līvis ir aizstāvējusi maģistra darbu ēnu ekonomikas jomā "Kāda ir nodokļu vērtība? Maksājumu kultūra Latvijā", ko vadīja Andris Saulītis. Tomēr eksperti ir atzinuši, ka nav līdz galam skaidrs, kā un vai projekts ir saistīts ar doktoranta un zinātniskā grāda pretendenta tēmām un vai tas sniedzis tiešu ieguldījumu šo darbu pabeigšanā.

Sociālā ietekme

Ietekme uz valsts pārvaldi un rīcībpolitiku

Kā projekta rezultāti ir publicēti astoņi rīcībpolitikas dokumenti, kuri sekmēs valsts pārvaldes īstenoto rīcībpolitiku saistībā ar ēnu ekonomikas ietekmes samazināšanu valstī:

- ✓ Ēnu ekonomikas noteicošo faktoru analīze Latvijā;
- ✓ Darbaspēka nodokļu nemaksāšanas atklāšana, izmantojot administratīvos datus un mašīnmācības rīkus;
- ✓ Ziņojums par Latvijas iedzīvotāju iesaistīšanos ēnu ekonomikā;
- ✓ Zinātniski pamatotas rīcībpolitikas rekomendācijas ēnu ekonomikas mazināšanai Latvijā;
- ✓ Izvairīšanās no nodokļu nomaksas un pretlikumīgu darbību dēļ Latvijā zaudēto nodokļu ieņēmumu apmēra izvērtējums;
- ✓ Ēnu ekonomikas lieluma novērtēšanas metodika, algoritms tās apjoma prognozēšanai un ēnu ekonomikas aplēses Latvijā 2020. un 2021.gadā;
- ✓ Pētījums par ēnu ekonomikas apmēru Latvijā 2020.-2021. gadā pamatojoties uz izstrādāto metodiku;
- ✓ Īss politikas apraksts: Darba nodokļu nemaksāšanas atklāšana, izmantojot administratīvos datus un mašīnmācības metodes.

Ietekme uz tautsaimniecību

Projekta rezultāti varētu labvēlīgi ietekmēt valsts Latvijas ekonomiku ilgtermiņā:

- ✓ Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (LTRK), Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK), Ārvalstu investoru padome - Ekspertu intervijas un diskusija par valsts īstenoto aploksņu algu samazināšanas pasākumu plāniem.
- ✓ Valsts ieņēmumu dienests (VID), Finanšu ministrija, Centrālā statistikas pārvalde (CSP) - tikšanās, lai pārrunātu datu pieejamību un datu koplietošanas iespējas ar projekta pētniekiem.
- ✓ VID pārstāvji uzstājās ar prezentāciju par audita procesa galvenajiem elementiem.

Saistībā ar sociālo ietekmi uz valsts pārvaldi un rīcībpolitiku, kā arī uz tautsaimniecību jāatzīmē projekta ietvaros sagatavotās 8 datu kopas (sarakstu skatīt nodaļā Zinātniskie rezultāti).

Komunikāciju aktivitātes

Projekta īstenošanas laikā tika īstenoti vairāki publicitātes un komunikācijas pasākumi, kas bija nozīmīgs informācijas avots žurnālistiem un plašākai sabiedrībai:

- ✓ intervija LTV1 raidījumā "Rīta panorāma";
- ✓ Baltijas Starptautiskais Ekonomikas Politikas studiju centrs, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (LTRK) un Rīgas ekonomikas augstskola sadarbībā ar Finanšu ministriju - ikgadējā ekonomikas konference;
- ✓ tiešsaistes seminārs un diskusija par ēnu ekonomiku ietekmējošiem faktoriem un ieteikumiem tās mazināšanai;
- ✓ 6 publikācijas oficiālajā laikrakstā "Latvijas Vēstnesis";
- ✓ atvērtais seminārs Rīgas ekonomikas augstskolā: Nikolass Gavoils: Minimālās algas politika un izvairīšanās no darbaspēka nodokļu maksāšanas Latvijā;
- ✓ prezentācija Latvijas Finanšu izlūkošanas dienesta rīkotajā forumā: "Naudas likumu lielceļi un ceļi jeb Ceļā uz drošām finansēm Latvijā".

LZP savā portālā izveidoja atsevišķas lapas, kas veltītas Valsts pētījumu programmai [“Ēnu ekonomikas mazināšana valsts ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai”](#) un tās ietvaros īstenotajam projektam [VPP-FM-2020/1-0005 “Ēnu ekonomikas izpēte Latvijā \(RE:SHADE\)”](#), kurās ir informācija par programmu un projektu, to īstenošanu un rezultātiem.

Projektu īstenošana, ekspertu ieteikumi izpildītājiem

Izstrādātajā kombinētajā ēnu ekonomikas novērtēšanas metodē, viena no sākotnējā plāna izmaiņām bija tāda, ka tika veikta turpmākā pārbaude, kur projekta komanda tika informēta par *statistikās neatbilstības* pieeju, ar kuru var mērīt ēnu ekonomiku, tomēr Latvijas Centrālā statistikas pārvalde un Valsts ieņēmumu dienests nav to sistemātiski pielietojušas, lai pilnībā aptvertu ēnu ekonomikas apjomu. Tika atklāts, ka pēdējos gados nebija pieejami šīs metodes piemērošanai nepieciešamie dati, attiecīgi tika pielāgota metodoloģija. Plānotais lauka eksperiments sadarbībā ar Valsts ieņēmumu dienestu tika pārcelts uz 2021. gada rudeni, valsts ārkārtējās situācijas saistībā ar COVID-19 pandēmiju dēļ, kas ar ieviestajiem ierobežojumiem ietekmēja gan uzņēmējdarbības vidi, gan Valsts ieņēmumu dienesta administratīvo kapacitāti palīdzēt lauka eksperimenta īstenošanā. Datu vākšana lauka eksperimentam tika pabeigta 2022. gada janvārī. Kavēšanās dēļ tika atlikta arī zinātnisko publikāciju sagatavošana un dalība konferencēs.

Dati par nodokļu auditiem to lielā apjoma un sarežģītības dēļ no VID tika saņemti ar novēlošanos. Tas, savukārt, aizkavēja ziņojuma par ēnu ekonomikas apmēra aprēķinu, izmantojot mašīnmācīšanās metodes no 2021. gada maija līdz 2021. gada decembrim.

Pēc ekspertu atzinuma, neskatoties uz Covid-19 pandēmijas grūtībām, visas aktivitātes ir veiktas regulāri un projekts ir bijis labi plānots. Lai pielāgotos grūtībām un ierobežojumiem, kas saistīti ar pandēmiju, dažas darbības tika veiksmīgi pārplānotas, un tas nav mazinājis projekta rezultātus. Visi riski ir labi novērtēti un pienācīgi risināti. Kopumā un finansiāli projekts ir labi pārvadīts.

Pētījumu tālākas attīstības perspektīva

Ņemot vērā projektā iesaistīto zinātnieku zinātniskās kapacitātes pieaugumu, zinātnisko sadarbību nacionālā un starptautiskā līmenī (*Sheffield University Management School*) gan apgūto, gan izstrādāto metodoloģiju, kā arī izstrādātās datu kopas, nav šaubu par iesaistīto zinātnieku spēju iesaistīties tālākos fundamentālajos un lietišķajos pētījumos tādā valstij aktuālā jautājumā kā ēnu ekonomikas ietekmes mazināšana. Atzīmējama studentu iesaiste projekta īstenošanā un izpildītāju darbība kā mācību spēkiem augstskolās, un mācību satura bagātināšana ar projekta rezultātiem. Tas veido potenciālu studentu iesaistei tālākos pētījumos šajā jomā. Tomēr projekta autori projekta noslēguma pārskatā nav tieši informējuši par tālākiem pētījumiem šajā vai tematiski radnieciskās jomās, uzskatot to par pašsaprotamu.

Eksperti uzskata, ka atsevišķi projekta rezultāti ir pašsaprotami, piemēram, augstāks ēnu ekonomikas īpatsvars būvniecības sektorā (salīdzinājumā ar citām nozarēm), un norāda, ka nepieciešami turpmāki sistemātiski pētījumi, lai pierādītu ēnu ekonomikas īpatsvaru atsevišķās nozarēs.

Secinājumi

Īstenotais projekts "Ēnu ekonomikas izpēte Latvijā (RE:SHADE)" ir sasniedzis Valsts pētījumu programmai "Ēnu ekonomikas mazināšana valsts ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai" paredzēto uzdevumu paplašināt zināšanu un analītisko bāzi ekonomikas un finanšu nozarē, stiprināt saikni starp pētniecību un valsts rīcībpolitiku, veicināt sabiedrībā izpratni par ēnu ekonomikas negatīvo ietekmi un nodokļu saistību labprātīgas izpildes nozīmi atbilstoši programmas virsmērķim mazināt ēnu ekonomiku un veicināt iekļaujošu un uz ilgtspējīgu attīstību vērstu ekonomisko izaugsmi, kā arī produktīvas un konkurētspējīgas uzņēmējdarbības vides attīstību, tādējādi paaugstinot sabiedrības labklājību Latvijā. Kā sasniegtus jāvērtē arī 3 programmas uzdevumus: izstrādāt Latvijas apstākļiem piemērotu ēnu ekonomikas mērīšanas metodoloģiju..., novērtēt ēnu ekonomikas ietekmējošos faktorus tautsaimniecības nozarēs..., veikt pētījumus par iemesliem, kāpēc fiziskās personas izvairās no labprātīgas nodokļu maksāšanas un iesaistīšanās sociālās apdrošināšanas sistēmā...

Tāpat kā sekmīgas jāvērtē programmas aktivitātes horizontālo uzdevumu izpildē: zinātnisko grupu veidošanu programmas tematiskajās jomās, t.sk. arī starpdisciplināru grupu, sadarbības ar attiecīgo tautsaimniecības nozari (šī projekta ietvaros lielākoties ar valsts pārvaldes institūcijām un dažādas ekonomikas nozares pārstāvošām asociācijām), iesaisti izglītības procesā, komunikāciju un sabiedrības informēšanu.

Ir sasniegti programmā paredzētie sasniedzamie rezultāti: izstrādātas 7 rīcībpolitikas rekomendācijas, komunikāciju aktivitātes ļāvušas nodrošināt projekta pētniecības rezultātu izplatīšanu gan nozares zinātniskajā sabiedrībā, gan valsts pārvaldes un nozares profesionāļu vidē, tāpat radot pieejamību sabiedrībai kopumā. Tāpat ir izveidotas 8 datu kopas, no kurām 6 ir nodrošināta pieejamība plašākam speciālistu lokam.

Projekta īstenotāji ir sasnieguši projekta pieteikumā paredzētos zinātnisko rezultātu kvantitatīvos rādītājus, turklāt rezultātu veidos Datu bāzes, datu kopas un Ziņojumi par rīcībpolitiku pat pārsnieguši sākotnēji paredzēto skaitu.

Projekta zinātnisko mērķu sasniegšanu ir atzinuši arī pieaicinātie starptautiskie eksperti, norādot uz atbilstošas kvalitātes un kvantitātes zinātnisko rezultātu devumu. Kā nozīmīgāko un interesantāko zinātnisko devumu eksperti ir atzīmējuši ēnu ekonomikas mikromērīšanu, izmantojot mašīnmācīšanās algoritmu. Ekspertu izpratnē pētījums sniedz konsekventas politikas norādes cīņai pret ēnu ekonomiku un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.

Uz projekta noslēgumu iesniegto, bet vēl npublicēto publikāciju publicēšana un rezultātu ilgtspēja tiks pārbaudīta projekta pēcuzraudzības laikā.

Latvijas Zinātnes
padome

Sagatavoja
Latvijas Zinātnes padome